

2015. október

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

JENEY ZOLTÁN
Állati balladák
a Cimboradalomban
(4. oldal)

INDUL!

Irodalmi pályázat a Cimborá olvasóinak

Két év szünet után ismét újtára indul Ti írtatok rovatunk, amelybe kíváncsian várjuk irodalmi próbálkozásaitokat. Emellett meghirdetjük háromfordulós irodalmi pályázatunkat, amelynek fődíja részvétel a 2016-os Kreatúra táborban (az eddigi táborokból ízelítőt találtok a Kreatúra Facebook-oldalán).

Első forduló választható témái:

1. Valós, felkutatható, közismert vagy kevésbé feltűnő helyhez kötötten, szabadon választott műfajban írni fiktív, kitalált történetet (fotót is várunk a helyről!).
2. Írjatok verset az alábbi, társadalmat kritizáló graffiti kapcsán!
A legjobb alkotások megjelennek a Ti írtatok rovatban.

Beküldési határidő: 2015. november 20.
E-mail-cím: jakab.hanga@gmail.com vagy cimboramail@gmail.com

A második és harmadik forduló kiírását a decemberi, valamint a februári Cimborában közöljük.

Írásra fel, várjuk alkotásaitokat!

Cimborá

CIMBORA – 2015. október, XXVI. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cant IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Vetrő Bodoni Barnabás illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimborá szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITAS ALAPÍTVÁNY

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Cimbirodalom

JENEY ZOLTÁN

Állati balladák ..... 4. oldal

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA

A váza úrnője ..... 6. oldal

JULES RENARD

VÖRÖSKE

A tyúkok (Szócs Imre fordítása) ..... 10. oldal

DEMÉNY PÉTER: **Portrévázlatok**

Rendhagyó irodalmi arcképcsarnok ..... 12. oldal

EDÓságok

GERGELY EDÓ rovata

Ki kinek is töri le a szárnyát? ..... 25. oldal

G-kulcs

MÜLLER HENRIETTA rovata

A változás erejével ..... 26. oldal

Hegyen-völgyön kul-úra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

A Kis-Cohárd és a világmutató kilátó ..... 27. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

Menekülés a császár börtönéből ..... 14. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

Műhelygyakorlat a változatossággal

A Szín-téren: a sepsiszentgyörgyi Művészeti

Népiskola vizuális művészet csoportja ..... 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

A bűvös hetes ..... 18. oldal

Mágikus számok ..... 19. oldal

Legendafejtő

GÁL ANDREA rovata

Egy hátborzongató történet

híres mellékszereplője ..... 23. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója ..... 28. oldal

Keresztretjévény

Forrai Tibor rovata ..... 29. oldal

Cimbi képtára

Kónya Éva rovata ..... 31. oldal

JENEY ZOLTÁN

Állati balladák

Egy púpom van, kérem szépen,
Nem kettő, nem öt, nem három,
Van időm jól átszámolni,
Míg a drapp dűnéket járom.

Hónapszám nem iszom vizet,
Tüskét, tövist megemészték,
Erős gyomrom mindent kibír,
Egyet nem, ha letevéznek.

A láma szerencsés fickó,
Előkelőn cseng a neve,
Bár ő is csak púpszámban más,
Sose mondják rá, hogy teve.

Eme hanyag szokás miatt
Néhanap, ha mar a bánat,
Keserűen nekimegyek
Egyedül a Szaharának.

De nem tűrhetem már tovább,
Holnap, ha felszáll a harmat,

Fejtetőre áll a világ,
Csinálok egy forradalmat!

Sorsunkat megváltani egyszerű lehet,
Világ dromedárjai, egyesüljete!

Néhány büszke kisállat
Összedugta fejét,
S az Akadémiának
Beolvasott ekképp:

„Akadémikusnak
Ne hívják korunk hősét
Ott, hol gyáván kushad
Az esélyegyenlőség.

Akit természetben
Kihívások kísérnek,
Amíg él, ne féljen
Célpontjaként kliséknek.

Mert aprók vagyunk bár,
Szívünk még lehet érző.
Mégis ránk a rúd jár,
S a kicsinyítőképző.

Ilyen bántó bélyeget
Egy nagy állat se hordott,
Ezért várunk tetteket,
Nyelv- és írásreformot.

A külsónél, tartjuk,
Előbb való a belbecs,
A ká-t s a ké-t hagyjuk!
A fecske legyen fecs!
A szöcske mától szöcs!
A macska eztán macs!
S a kecske végre kecs!”

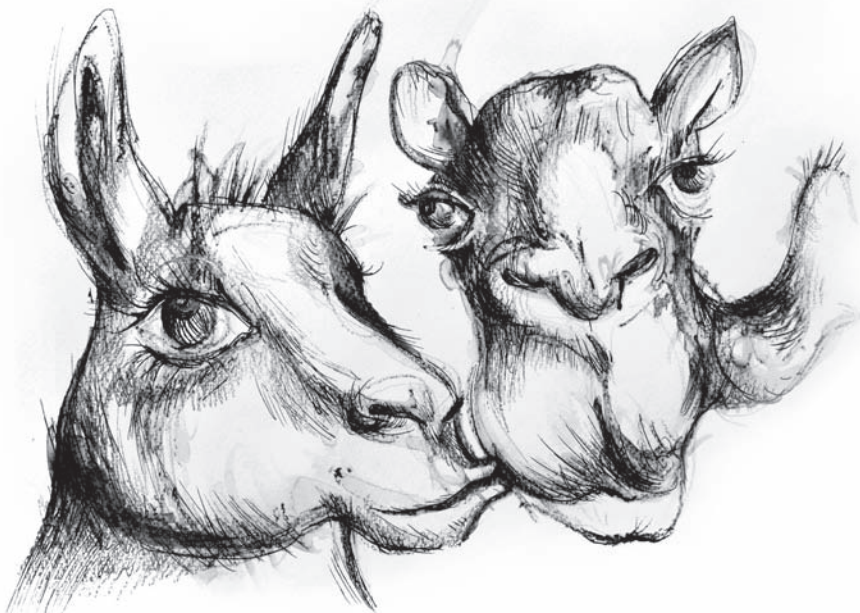

Rápillantva naptárjára,
Rémület szállt a lajhárra,
Hogy tavasz lesz, s nemsokára
Sor kerül a lajhárnászra.

Meg is látta lajhárpárját,
A Föld legszebb nőlahjárját,
Eltátotta lajhárszáját,
És megmászta párja fáját.

Hipp-hopp, néhány óra alatt
Tán fél méternyit is haladt.
Mint a villám kúszott-mászott,
Két ölenként éjszakázott.
Ripsz-ropsz, egy hónap se kellett,
Már az alsó ágon termett.
Kapaszkodott, csimpaszkodott,
Mászott tán még egy hónapot,
S felérve a fatetőre
Rátalált a lajhárnőre.

Fent várta őt lajhárpárja.
– Drágám, már ide is értél!

Mondta, és karját kitérta.
– Nem volt több negyedévnél!

Hordárt fogadott a strucc,
Így van ez, ha sok a cucc,
Ő pedig a struccok strucca,
Így van az, hogy sok a cucca.

A hordár is strucc volt, persze,
De csak hordáshoz volt mersze,
Tisztelte a struccok struccát,
Hordta a sok puccos cuccát.

Hiú volt a struccok strucca,
Ezért volt sok puccos cucca,
Puccos cuccát ritkán hordta,
Hiszen az a hordár dolga.

Puccos cuccot vett a boltba,
S utána a hordár hordta,
Örült a vásárlóutca,
Ha feltűnt a struccok strucca.

A sok bevásárlás megárt,
Adósságba verte magát,
A nagy cuccbevásárlásba
Hordárát is elherdálta.

Hagyta a vásárlóutcát,
Zaciba vágta sok cuccát,
Mire egy cucca se maradt,
Uccu, a pusztába szaladt.

Volt-nincs hordár, volt-nincs cucc,
Földönfutó lett a strucc.

Egy jó házisarvány
Gyönyörűszép látvány
Ahogy a díványra röppen
Csodás hártvás szárnyán.

Egy jó házisarvány
Nagyon tüzes lélek:
Egy-kettőre felforrósít
Vacsorát, ebédet.

Egy jó házisarvány
Nem gubbaszt a kályhán,
Úgy begyűjt, hogy megolvad az
Aszfaltban a kátrány.

Egy jó házisarvány
Dísznek sem utolsó,
De azért az sosem árt, ha
Van kéznél poroltó.

Egy házisarvánnyal
Sokkal szebb az élet,
Ha jut a lakásban egy zug
Roppant természetnek.

Vetró Bodoni Barnabás illusztrációi

Jenei Zoltán (1973, Budapest): író, műfordító. Tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem bölcsészkarának francia szakán végezte, később a Sorbonne Nouvelle egyetemen doktorált. Dolgozott hipermarketben, egyetemi könyvtárban és rajzfilm-stúdióban. 2003-tól 2008-ig a felsőoktatásban tanított,

majd két és fél évig a Párizsi Magyar Intézet tudományos titkára volt. Jelenleg a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum keretében működő Magyar Könyv- és Fordítástámogatási Iroda vezetője.

Tagja a Műfordítók Egyesületének, 1995 óta jelennek meg fordításai antológiákban, folyóiratokban, valamint önálló kötetekben. Szerzőként az utóbbi években a Kolibri Kiadónál megjelent ifjúsági regényeivel vált ismertté: *Rév Fülöp* (2012), *Rév Fülöp Fajszföldön* (2013), *Rév Fülöp és Nyár Lőrinc* (2014). A *Rév Fülöpből* színházi előadás is készült.

BARCSAY ANDREA-KRISZTINA

A váza úrnője

Luca igen eleven gyermek volt. Amikor nevetett, mintha két vörhenyes színű, szorosra kötött varkocsa is belekacagott volna a világba, mint két játékos lángocska.

A kislány gyakran volt egyedül, mert szülei sokáig dolgoztak, és őt magára hagyták a lakásban. Már megszokta, és nem is bánkódott miatta. Igazából egy elvarázsolt csodavilágban létezett ilyenkor, amelynek ő volt a lelke. Mégis ebben a birodalomban, amely a szobája volt, minden látószólag független életet élt.

Ilyenkor a szoba kárpitjainak kacskaringós indái tovább nyújtóztak, és ahogy tekintetével követte, úgy látta, mintha zöld levelekkel ellepték volna a szoba falait, majd a menyegyzetet is, friss levegőt, erdők-mezők illatát lehelve a zárt helyiségbe. Talán át is nyúltak a szoba falain, és Luca arra gondolt, hogy ilyenkor a szomszéd lakásban élő szikár, szemüveges professzornál bukkannak fel, míg az irományai közé temetkezik.

Aztán ott voltak a szoba lakói, a babaház népes társasága, a maga szabályaival. Mindegyik baba külön személyiség volt, és csak Luca tudta jól kiismerni őket. A legnagyobb és legszebb királynóként trónolt külön a széken vagy ringó bölcsojébe fektetve. Már amikor nem a macska aludt benne, mert Cincilla még a fantasztikus Amalazuntha névre hallgató babánál is sokkalta kiszámíthatatlanabb volt.

Bár e fura birodalom igazi uralkodónője természetesen maga Luca volt, néha még neki is alaposan meggyűlt a baja a szobáját belakó szeszélyes népséggel.

Amalazuntha most épp komolyan megsértődött, mert Cincilla macska nyugodtan szundított az ő bölcsojében, amit bár csak időnként használt, jogos tulajdonának tekintett. A többi baba szó nélkül tudomásul vette Amalazuntha elsőbbségét, azonban a cicát ez cseppet sem látszott érdekelni. A babák királynője azonban sérelme ellenére is tartott a macskától, akinek kackiás bajszja kilógott a bölcsojből. Hiszen jól ismerte hosszú, éles karmait, melyeket, ha benne felejtene szőke, gondosan bodorított fürtjeiben, könnyen haj nélkül találná magát. Szóval Cincilla békésen szunyókált a kényelmes, puha fekhelyen, vagy legalábbis úgy tett, mert lehet, hogy épp kilesett szempillái alól, nagy ravaszul.

Így hát a babakirálynő jobb híján megsértődött, és a sarokba vonult vissza, hátat fordítva a bababirodalomnak és Lucának, rangján ne essék csorba. A kislány sóhajtva vette tudomásul, hogy akkor ma nem fognak játszani. Pedig halaszthatatlanul fontos lett volna megbeszélni, hogy milyen báli ruhát is öltenek a szomszéd Emma üvegstélyában megtartandó bálon, ahol maga a Herceg is ott lesz. Sürgősen döntenie kellett tehát, ha azt akarta, hogy az ő babája legyen a legszebb.

A kislány tekintete végigsiklott a babákról a játékokkal telezsúfolt szobán, végül a kancsón állapodott meg, amely a szoba sarkában állt karcún és törekenyen. A magas, szokatlan formájú vázát különös nőalak ékesítette. A szélét pedig apróbb minták, tán madárfiókkák díszítették.

Luca már sokszor próbálta kitalálni, hogy ki is lehet a kancsón álldogáló titokzatos hölgy.

Sokáig nézte elgondolkozva a vázát, kinn lassan szürkülődött. Azt hitte, csak a szeme káprázik, amikor hirtelen úgy tűnt, mozgást lát rajta. Vagy talán a redőnyökön átszűrődő fény vetült volna pont oda?

A kancsón álló hölgy egy picit felemelte a kezét, és megigazította a haját, amely két szoros fonatban hullott a vállára.

- Látom, régóta figyelsz! - szólította meg a kislányt.

Luca meglepődött, de nem túlságosan, hiszen a macskákkal és a babákkal is szokott társalogni. Végül is miért ne beszélgethetne a hölgygel is, ha már az ilyen kedvesen megszólította, s aki bizonyára a váza úrnője lehet.

– Igen. Szeretném tudni, hogy te ki vagy? És hogyan kerültél a vázára? Én Luca vagyok.

– Madárasszonynak neveznek, bár valamikor volt becsületes nevem, akárcsak neked és a babáidnak. De már nem is emlékszem rá. A régóta tartó bujkálás során az is levedlett rólam, mint a megunt ruhák és a régi kinézetem.

– Madárasszonynak? – csodálkozott a kislány. – Miért, vannak szárnyaid?

Az utcán kigyúló lámpák fénye rézsútosan hullott be a szobába. Ennél az éles fénynél – Luca nagy ámulatára – kékesen rajzolódtak ki a nőalak hatalmas szárnyai. E fel sem tűnt neki, hogy a hölgynek szárnyai is lennének. Hosszú köntöse alól madárkarmok kandikáltak ki, amelyeket a kislány eddig szintén nem vett észre.

– Ó, akkor te valóban madár vagy? Pedig embernek látszol!

– Hát, ez hosszú történet – szólta a hölgy, és hangja most kissé bánatosan csengett –, és talán túl szomorú is egy magadfajta kislánynak. – Tekintetében, Luca úgy látta, fájdalom bujkál.

– Valamikor fenn laktam szüleimmel a magas hegyek között, amelyek csúcsát szinte egész éven át hó borítja. Itt ismerkedtem meg azzal a szegény legénnyel, akivel megszerettük egymást. De apám, aki várúr volt, gazdag legénynek szánt. Amikor tudomást szerzett kedvesemről, éktelen haragra gerjedt. Halálosan megfenyegette a fiút, akinek menekülnie kellett, engem pedig egy sötét toronyba akart bezáratni.

Így világgá kellett mennem nekem is, újszülött gyermekeimmel együtt. A dús lombú, sötét erdő fái közt lopakodtunk egyre mélyebbre, a sűrűbe. De bárhová is rejtőztünk, sziklás barlangba, erdő közepébe, hegy tetejére, apám emberei mindenhol a nyomunkra bukkantak.

Végül holtfáradtan egy tisztáshoz értünk, ahol a fáradtságtól összerogytunk, de hamarosan itt is meghallottam lovaik patájának csattogását. A kimerültségtől összerokadva feküdtem a földön, szívem a torkomban dobogott, és azt hiszem, elveszítettem az eszméletem. Ez a vég, gondoltam, apám csatlósai elfognak és nehéz fogságba hurcolnak, gyermekeimet is elszakítják tőlem. Lassan elsötétült körülöttem a világ.

Amikor magamhoz tértem, régi, rozzant heverőn feküdtem, lábamon ócska, csikos takaróval. A kis, ismeretlen helyiségben vénséges vén anyóka ült előttem.

Először azt hittem, csak álmodom, mert nem tudtam, hol vagyok. De mindjárt meg is nyugodtam, amikor az ágy végében a fonott vesszőkosárkában megpillantottam édesdeden alvó gyermekeimet.

A vénséges anyó hímezett, egészen belemerült munkájába. Göcsörtös ujjai közt hímzőszál aranylott, és hajlott kora ellenére igen sebesen varrt, keze alól újabb és újabb minták bukkantak fel. Mintha üzeni szerettek volna valamit.

Az egész ház telis-tele volt szebbnél szebb hímzésekkel, mindenütt a falakon, ahová a szem ellátott, díszpárnák és varrottasok. Egészen elámultam, néhány pillanatra meg is feledkeztem nehéz sorsomról, csak a sok gyönyörűséget bámultam.

Az anyóka is felneszelt, megszólított:

– Felébredtél, lányom? Hogy érzed magad?

– Jól vagyok – rebegtem –, és remélem, a gyermekek is.

Az anyó fürkészve szemügyre vett, letette a hímzést, és így szólt:

– Nos, miután megiszod ezt a bögre teát – és a kezembe nyomott egy csészét, melyből fűszeres illat száll fel –, meséld el, hogy kik azok a marcona alakok, akik életre-halálra keresnek téged és gyermekeidet.

Lehajtottam a forró italt, és közben éreztem, új erő költözik testembe, mintha még a lelkem is megerősödött volna. Lassan elkezdtem mesélni, szinte észre sem véve, hogy úgy beszélek, mintha mindig is ismertem volna az anyót.

– Úgy gondolom, hogy neked elsősorban egy biztos menedékre lenne szükséged, nem igaz? – kérdezte hirtelen, miután történetem végére jutottam. Rövid csend állt be, és ezalatt az anyó újból sebesen varni kezdett.

– Tetszenek a munkáim? Látom, figyelmesen nézed őket!

– Igen, nagyon szépek, különösek, és mégis olyanok, mintha élénének.

Az anyóka éles pillantást vetett rám.

– Valóban így gondold? – szólta, majd felállt, egyet suhintott a kezében levő hímzéssel, mire nagy mozgolódás támadt. Varázsfaák suhogtak a falikárpitokon, rózsák forgatták kényes fejüket, és fantasztikus madarak suhantak, pávák rikoltoztak a kunyhóban.

– De hisz ezek élnek! – döböntem meg.

– Igen, így van! Hiszen minden csak nézőpont kérdése, nem igaz? Akik kerestek, vissza fognak térni – mondta aztán, más hangszínnel. – Csak ideg-óráig tudnák elbújtatni itt. Sokan vannak, úgymint megtalálnának mindhármatokat. – De mit szólnál, ha a minta közé rejtenélek titeket? – tette hozzá kisvártatva, ravasz pillantással, a vénséges hímzőnő.

– A minta közé? – csodálkozott rá csillogó szemekkel a mesélőre Luca.

– Az elrejtőzés első fázisa az átváltozás volt – magyarázta a Madárhölgy –, ennek során én *Madárlánnyá*, fiaim pedig sárkányfiókákká váltak. Többféle átváltozást is kipróbáltam, míg a későbbiekben kancsóformát öltöttem. Közvetlenül az öreganyó eltűnése előtt költöztem erre a vázára. Te is már így ismerhetted meg – fejezte be történetét a hölgy.

– És most mi lesz? Nem untad meg, hogy a kancsón kell laknod?

– Hát látod, ez az egy gond van az öregasszony varázslatával. A visszaváltoztatás módját még nem tökéletesítette. A csatlósok valóban visszatértek, s természetesen minket nem találtak. Mi a hímzések közül nyugodtan tekintettünk le rájuk.

Egy napon az anyó nem tért haza. Senki sem tudta, hová lett. Holdas éjjeleken mindig gyógyerejű füveket gyűjtött az erdei tisztáson. A telihold fénye nappali világossággal ragyogta be ilyenkor a környéket. A fényre előmerészkedtek az állatok is, mókusok, rókák, őzek, titkos éjszakai életüket élni. Különös színű gombákon ülve törpék lógatták csíkos zoknis lábukat. Ezekon a bűvös éjszakákon lehetett megpillantani az átsuhanó csodaszarvast is, amelynek hatalmas agancsán csillagok tündököltek. Talán a hold lezúduló ezüstös fényén hághatott fel az anyó is, a csillagokon fel-felszökkelő szarvas nyomát követve. Soha nem tudtuk meg, mi lett vele, talán meghalt? Teltek a napok, és egyre nyugtalanabbá váltunk. Majd ismeretlen emberek jöttek, és kezdték szétesztani a dolgait. Az egyik nagydarab asz-

szonyságnak megtetszett a váza, amely otthonommá vált, felragadta, és magával vitt, arra gondolva, hogy majd jó árat kap értem, ha a piacra visz eladni. A bánattól és riadalomtól bódulatba estem, már nálatok, itt eszméltem fel.

– És most mi lesz? – érdeklődött csillogó szemekkel Luca.

– Remélem, egy napon sikerül leköltözni innen. Szeretnék végre visszaváltozni igazi emberré! Itt már nagyon unalmas és egyhangú. Egészen elszibbadtak a tagjaim! Bár az is igaz, hogy most vannak szárnyaim, de mi haszna, ha nem repülhetek velük? Bár nálad mindig történik valami... – nézett körül a helyiségben.

Míg a Madáresszony beszélt, Luca próbálta őt elképzelni, hogyan rejtőzött, bujkált a minták között gyermekeivel, sárkányfiókáival. Ezalatt elméjében a legképtelenebb jelenetek játszódtak le. – Ez most olyan, mint Alice Csodaországban – döntötte el végül, mert ez volt az egyik kedvenc könyve, és mert szeretett a mindentudó szerepében tetszelegni.

Talán el is szenderedett, de csak icipicit, míg az érdekesítő történetet hallgatta. Hirtelen iszonyatos csörömpölésre riadt fel. Cincilla hatalmasat ugrott, a bölcsőből egyenesen a szekrény tetejére, és ugrás közben leverte a vázát, amely darabjaira tört.

Úgy látszik, Amalazuntha baba mégis megunta a sarokban duzzogást, odasétált a macskához, és megrángatta a bölcsőből kilógó farkincáját, majd durván ráförmedt: – Sicc!

Az álmából felvert állat a váratlan zaklatás miatt a helyiség legtávolibb, legelérhetetlenebb pontjára menekült, a szekrény tetejére.

Luca talpra pattant, és hitetlenkedve nézte a pusztítást: az értékes porcelánváza millió apró darabra tört.

– Jaj, jaj – kiáltott fel tehetetlenül a kislány –, mit műveltek? Amalazuntha, Cincilla!

A nagy, szőke baba felvonta szemöldökét és riadalmát sértődöttséggel palástolva, fürtjeit kezdte el rendezgetni. Cincilla felborzolt farokkal ült, és hatalmas szemeket meresztett. Még mindig nagyon mérges volt, egy kicsit fűjt is.

– Nem tudtok békességben megférni egymással? Hányszor mondom még?! – szólt, s még csípőre is tette a kezét.

– De én nem csináltam semmit – mormolta mély hangon Cincilla –, békésen szunyókáltam

– De miért mindig az én bölcsőmben alszol? – nyafogott kényeskedve a baba.

A macska haragosan fűjt egyet, mire Amalazuntha sírni kezdett.

– Elég legyen! – toppantott a kislány mérgesen. Majd a hatalmas pusztítást szemlélve tördelni kezdte a kezét:

Csillag István illusztrációi

– Mit fogok mondani anyuéknak? Mit szólnak majd hozzám? Biztosan év végéig büntetésben leszünk, nem lehetünk többé még a parkba sem! És a hölgy – kapott észbe hirtelen Luca –, mi lett a váza úrnőjével? Hová tűnt? Meg kell találnom, muszáj megtalálnom!

Lehajolt, és a törött üvegcserepeket kezdte forgatni, próbálta összerakni, de ezek a felismerhetetlenségig szétzúzódtak. Letérdelt és szipogva keresgélt a csonkok közt, de a darabkákon nyomát sem lelte semmiféle, madárra vagy hölgyre emlékeztető mintának, rajzolatnak. Még az ujját is felhasította egy éles üvegdarab, gyorsan a szájába is kapta sérült ujjbegyét.

A babák megszeppenve nézték, de túl esetlenek voltak ahhoz, hogy segítsenek. Lassan leszállt az est, és csak a kislány maradt ott térdelve a szoba közepén, egyedül, a sápadt lámpa ráhulló, kerek fényénél, amint kétségbeesve próbálja összerakni, összeilleszteni a darabokat, mint valami különös kirakós játékot, amelynek senki sem ismeri a megfejtését.

Kora reggel lehetett, vagy csak a kislány érezte úgy, amikor álomittasan megébredt. Kintről a szokásos zajok szűrődtek be, a háziak a konyhában tettek-vettek, reggelihez készültek. Luca még pár percig lebegett abban a kellemes, ébrenlét és álom közötti állapotban. Talán a macska puha surranása vagy a madárfütty ébresztette rá az előző esti eseményekre.

– A váza! – riadt fel. – Vajon anyuék még nem vették észre? Vagy miért uralkodik ez a békeség a házban?

Gyorsan a papucsába bújít, és nesztelenül átsuhant a másik szobába. Benyitott, körülnézett. A szoba mindenkori, ismerős arcát mutatta, a játékok a helyükön, ezúttal kivételesen Amalazuntha baba is a bölcsojében volt. És a sarokban, igen, a sarokban ott állt a váza! Luca lassan, hitetlenkedve közeledett feléje, a macska hangtalanul a nyomába szegődött. Amikor pedig a kislány megállt, hogy jobban szemügyre vegye a vázát, a lábához simult.

– Cincilla – suttogta a kislány, bár maga sem tudta, miért beszél ilyen halkán, mintha attól tartana, hogy megzavar valamit. – Cincilla, te is látod?

A macska rávillantotta tágra nyílt, nagy, sárga szemét. Mintha azt felelte volna: – Igen, na és? Mi ebben az érdekes?

Luca tekintete végigsiklott a játékein, de azok sem látszottak tudni semmiről, álmosan vagy közömbösen meredtek maguk elé. Értetlenül állt és próbálta felidézni az este történeteket.

Ekkor azonban fény gyúlt, és édesanyja lépett be:

– Te már fenn vagy, kislányom? Ilyen korán? – végigsimított a haján, majd az ablakhoz lépett, hogy elhúzza a sötétítőt.

– Nahát, mit szólsz? – folytatta, meglátva a macskát, aki nagyot nyújtózott. – Ez a rosszcsont macska leverhetett valamit, amitől megcsorbult ez a drága váza. Luca odapillantott, és akkor vette csak észre, hogy széléből hiányzik egy darab.

– Szerencsére megvan a hiányzó darab, és apa azt mondja, hogy megjavítható, nyoma sem lesz szinte. Gyere reggelizni, kihűl a tejeskávé! – szolt még a mama, és gyors léptekkel a konyha felé indult.

A kislány tétovázott, majd amikor egyedül maradt, gyorsan odalépett a vázához, és keresni kezdte rajta a hölgyet. De akárhogy erőltette a szemét, sehol sem tudta felfedezni. Óvatosan forgatni kezdte a vázát, de a meglévő parányi minták között sem találta. Csak valami apró, madárszerű figurákat, amelyek távolról sem hasonlítottak az úrnő nagy, jól megrajzolt alakjához.

– Luca, kislányom! Mi lesz már? Gyertek reggelizni!

A kislány felkapta karjába a cicát, és őt próbálta faggatni:

– Cincilla! Te sem láttál semmit? Mikor ment el a hölgy? Neked jó a hallásod, a leghalkabb neszt is észleled! Hová lett?

De a macska makacsul hallgatott, és elfordította a fejét.

– Ej, te álomszuszek, nem hallottál és nem is láttál semmit? Vagy talán titkot őrzöl, őriztek?

Később a konyhában is, miközben tejeskávéjét kortyolgatta, egyre ezen törte a fejét.

– Anya, hová tűnt a szép hölgy a vázáról?

Édesanyja épp a tűzhely körül szorgoskodott, és csodálkozva fordult meg:

– Miféle hölgyről beszélsz, kislányom?

– Hát arról, amelyik a vázán volt!

Anyja gyorsan visszafordult a kályha felé, mert valami vészjelzően sisteregni kezdett, és lerántotta a tűzről.

– Nem tudom, miről beszélsz, kislányom. Nem volt ott semmilyen hölgy, csak az a pár apró díszítés a szélén. Megittad a kávé? Most már igyekezni kell, mert késő van.

Luca lehorgasztott fejjel üldögélt, és nem értette, a mamája miért állítja, nem volt a vázán semmiféle hölgy, amikor mindig is ott volt, és mindenki látta.

– Csak nem valami repedéseket fedeztél fel rajta? Lehet, hogy már sérülten vettük, és csak most derült ki?

De a kislány csak szomorúan nézett, és nem felelt. Lassan felállt az asztaltól, és a szobája felé indult szóltalanul. A szobában minden a megszokott helyén volt, csak a szép, nagy porcelánvázára vetült egy árnyék. Szárnyas emberalak árnya rajzolódott ki ott, ahol az este még a hölgy volt.

(Rövidített változat, a szerző beleegyezésével)

JULES RENARD

VÖRÖSKE

A tyúkok

- Fogadni mernék, jelentette ki a Lepic asszony, hogy Honorine már megint elfelejtette bezárni a tyúkokat.

Így is van. Ezt azonnal meg lehet állapítani, ha kinéz az ember az ablakon. A kert legvégében sötét négyzetként rajzolódik ki a tyúkól nyitva hagyott ajtaja.

- Nem zárnád be őket, Félix? - mondja Lepic asszony három gyermeke közül a legnagyobbknak.

- Nem az én dolgom a tyúkokkal vesződni, válaszolja Félix, ez a sápadt ábrázatú, nyegle, félős fiú.

- És te, Ernestine?

- Ó, anya, én rettenetesen félnék a sötétben.

Félix és a nővére, Ernestine úgy válaszolnak anyjuk kérdésére, hogy szinte fel sem emelik a fejük. Elmélyülten olvasnak az asztalra könyökölve, a homlokuk majdnem összeér.

- Te jó ég, mennyire ostoba vagyok. Erről meg is feledkeztem. Vöröske, eredj, zárd be a tyúkokat! Legkisebbik gyereket becézi így vörös haja és szeplős arca miatt. Vöröske, aki úgy tesz, mintha az asztal alatt játszana, előbújik, és félénk hangon így válaszol:

- Anya, én is félek.

- Ugyan! Egy ilyen nagyfiú, mint te! Ne légy nevetséges. Na, gyerünk, egy-kettő!

- Ismerjük jól, olyan merész, mint egy kecskebak, mondja a nővére, Ernestine.

- Nem fél az senkitől, semmitől, erősíti meg Félix, a nagyobbik testvére.

Ezek a hízelgő szavak hizlalják a máját, és azon szegyenkezve, hogy nem bizonyul méltónak hozzájuk, máris próbál felülkerekedni gyávaságán. Hogy segítsen neki legyőzni félelmét, az anyja egy pofont is kilátásba helyez.

- Legalább tartsátok nekem a lámpát, mondja Vöröske. Az anya megvonja a vállát, Félix megvetően mosolyog. Egyedül Ernestine könyörül meg az öccsén, egy gyertyával a kezében hajlandó elkísérni őt a folyosó végéig.

- Itt megvárlak, mondja.

De azonnal rémülten elszalad, mert egy szellőkés eloltja a gyertya lángját. Vöröske mereven, földbe gyökerezett lábbal reszket a sötétben. Olyan sötét van, mintha elvesztette volna a szeme világát. Néha egy szélroham körbefogja akár egy jéghideg takaró, mintha magával akarná ragadni. Rókák, netán kegyetlen farkasok leheletét érzi a kezén, az arcában? A legjobb lesz megiramodni a tyúkól felé, becsukott szemmel, előrszegett fejjel, mintha lyukat akarna ütni az éjszakában. Vakon tapogatja ki az ajtó horgát. A léptei

zajától megrémült tyúkok kotkodácsolva mozgolódnak az ülőjükön. Vöröske rájuk ripakodik:

– Hallgassatok már el, én vagyok az.

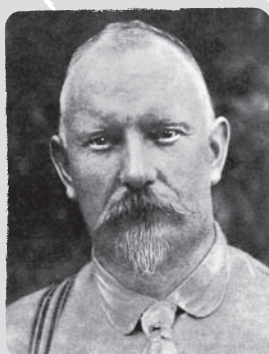
Rájuk zárja az ajtót, és sebesen iszkol visszafelé, mint akinek szárnyai nőttek. Mikor lihegve és büszkén belép a fénybe és melegbe, úgy érzi, mintha sáros és átázott gúnyát cserélt volna át könnyű és tiszta ruhára. Büszkén kihúzza magát és mosolyog, várja a dicséretet, és most, hogy már túl van minden veszélyen, a család többi tagjának arcán az érte érzett aggodalom nyomait fürkészi. De Félix és Ernestine zavartalanul folytatják az olvasást, és az anyja semleges hangon kijelenti:

– Mostantól minden este te fogod bezárni őket, Vöröske.

(Szócs Imre fordítása)

Csillag István illusztrációi

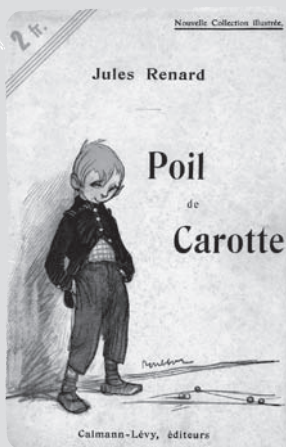
JULES RENARD (1864–1910)

Jules Renard a 19. század második és a 20. század első felének, a magyar közönség által kevésbé ismert írója. Egyik legismertebb műve *Naplója*. Az irodalmi szóbeszéd szerint Sommerset Maugham angol író Renard hatására döntött úgy, hogy közzéteszi eredetileg asztalfióknak írt naplójegyzeteit. Ebben a művében bontakozik ki legteljesebben tömör, tūpontos fogalmazásmódja, könyörtelen ironiája.

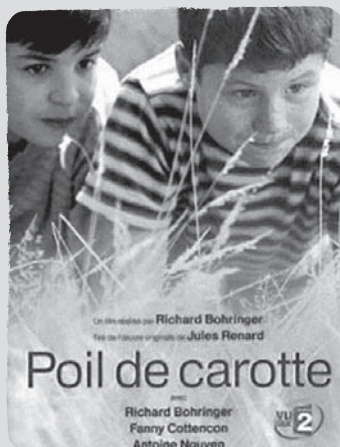
Mondhatnánk azt is, hogy magyar nyelvterületen elfelejtett szerző, hiszen több munkája is megjelent magyar fordításban a 20. század első felében, ám ezek többnyire nem értek meg újabb kiadásokat. Így történt

ez egyik legnépszerűbb művével, mely a *Poil de Carotte* címet viseli, és amelyben a szerző egy mostoha sorsú gyermek történetét meséli el, aki mintegy árvának érzi magát saját családja körében a szeretet hiánya miatt. Az anyja, Lepic asszony szűken méri az anyai szeretetet, ezért abból a kevésből már morzsák sem jutnak a legkisebbik fiúnak, akit mindig csak becenevén, Vöröskének szólít. (Az eredeti cím, a *Poil de Carotte* murokhéjat jelent.) A szerző rövid, tömör, fanyar humorral telített történetekben meséli el, milyen fogásokkal, milyen stratégiákkal igyekszik Vöröske túlélni ezt az állapotot. A regény nyomán több népszerű filmfeldolgozás is készült. A kilencvenes években a TF 1 francia televízió egy 26 részes rajzfilmet is készített belőle, amely magyar szinkronnal is futott gyermekeknek szóló csatornákon.

A regény 1919-ben jelent meg először és utoljára magyarul *Csutak úrfi* címen. Jelen szöveg a mű újrafordítása.

Vöröske könyvben

... filmben

... és rajzfilmben

DEMÉNY PÉTER

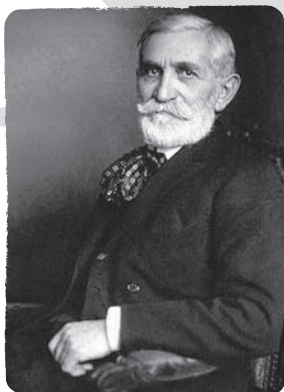
Portrévázlatok

Rendhagyó irodalmi arcképcsarnok

Fazekas Mihály (1766–1828)

Különféle antológiákban közléseket a *Rusán-da*, *moldvai szépet* is, ám ez semmi mást nem bizonyít, mint hogy Fazekas tudott írni. Vannak, akik tudnak focizni, és van Zidane. Fazekas a Lúdas Matyi miatt Zidane: nem tud írni, hanem nagy költő, aki elkapott valamit. És miből kapott el, hogyan? Az évezredes, egyre kevésbé hihető közhelyből, hogy a jó végül diadalmaskodik, a szegény végül felülkerekedik a gazdagon. Manapság, amikor egyeseknek az a legfőbb baja, hogy a feleségüknek-férjüknek nincs külön kocsjaja, míg mások leírhatatlan nyomorban élnek, a kocsitlan nem-éppen-nyomorgók újra felidézhetik a Lúdas Matyit, ezt a négy remek „levonásból” álló „eredeti magyar regét”. Soós Imre nagyszerű volt, mint ahogy nagyszerű Dargay Attila rajzfilmje is. „Háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!” Hát reménykedjünk, másunk úgyszincs.

Benedek Elek (1859–1929)

Az ő hangján minden egyforma lett, de nem úgy, mint a rossz fordítók esetében, hogy elvesznek a zamatok,

Fazekas Mihály

Különféle antológiákban közléseket a *Rusán-da*, *moldvai szépet* is, ám ez semmi mást nem bizonyít, mint hogy Fazekas tudott írni. Vannak, akik tudnak focizni, és van Zidane. Fazekas a Lúdas Matyi miatt Zidane: nem tud írni, hanem nagy költő, aki elkapott valamit. És miből kapott el, hogyan? Az évezredes, egyre kevésbé hihető közhelyből, hogy a jó végül diadalmaskodik, a szegény végül felülkerekedik a gazdagon. Manapság, amikor egyeseknek az a legfőbb baja, hogy a feleségüknek-férjüknek nincs külön kocsjaja, míg mások leírhatatlan nyomorban élnek, a kocsitlan nem-éppen-nyomorgók újra felidézhetik a Lúdas Matyit, ezt a négy remek „levonásból” álló „eredeti magyar regét”. Soós Imre nagyszerű volt, mint ahogy nagyszerű Dargay Attila rajzfilmje is. „Háromszor veri ezt kenden Lúdas Matyi vissza!” Hát reménykedjünk, másunk úgyszincs.

Benedek Elek

Van egy ilyen alkat, hogy rögtön a tűz köré ülne az ember, és csak hallgatná és hallgatná. A szájában minden történet az övé lesz, miközben mindenkié. A Kék, Piros, Arany, Ezüst Mesekönyvben minden mese alatt feltüntette, melyik néphez tartozik, mindig meg is néztem, aztán jól elfelejtetem. Az ő hangján minden egyforma lett, de nem úgy, mint a rossz fordítók esetében, hogy elvesznek a zamatok,

hanem úgy, hogy minden zamat megmaradt, egzotikus és magyar volt egyszerre. Mint annyi más, ez is Deák Ferenc remek illusztrációival maradt meg a lelkemben. Azok a darabosan kecses, határozott vonalak, és egy olyan ember hangja, aki valahogy öregnek született.

Petőfi Sándor (1823–1849)

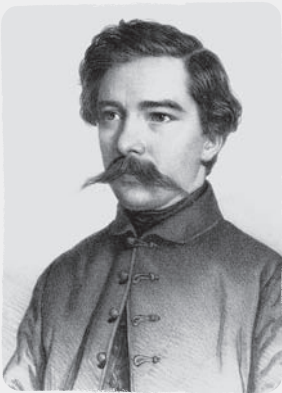
nem volt diplomajutó, viszont évszázadokon keresztül fel tudják tenni azt a kérdést, „miért nem írsz úgy, mint Petőfi”. Harcedzettebb hermeneutikusok rajta élezik elméjüket, emlékszem a klasszikus indításra: „a szubjektum ül a dombon, és szertenéz”. Egy másik szubjektum csillogot választ magának, egy harmadik pedig mintagyümölcs a fán. Szóval Petőfi igazán nagy, ha nem mindjárt a legnagyobb, mert akad, aki nem bír kiszakadni a rúdugrás hangulatából, miközben párás szemmel emlegeti az irodalmat.

Petőfi Sándor

Kirántotta a kardját, és elvette Szendrey Júliát, majd hősi halált halt, s ezzel a 21. századi magyar olvasók egy részével is elhitette, hogy erkölcs és esztétika összefügg. Ezért aztán fentnevezett olvasók nem tudnak mit kezdeni Villonnal, aki útonálló volt, és megsértődnek, ha Balassiról kiderül, hogy

Csillag István rajza

Arany János (1817-1882)

Rengeteg szót tudott, és folyton használta őket, ezzel azt a látszatot keltette, hogy a szavakat elég használni, helyi értéküket tudni nem muszáj, és a magyar nyelv lényege, hogy sok szava van. Innen az előítélet, hogy minden szó arany, bárki mondja, aki magyar, és fennszóval hirdeti, hogy a nyelv meszes gödör, nem mozdul, csak fortyog, de azt is szépen teszi. Aranytól örököltük még a balladákat, melyekben Ágnes asszony lepedője véres, és folyton nem kellene őt elhagyja az Irgalom nagy atyja, ezzel szemben szétkapdossa, Edvárd király pedig léptet, ez azonban hiába, mert továbbra is hallja. Kund Abigél a fejéhez kap, Szűcs György viszont a fejére. Égi Mása is az Arany leánya, meg is kapja mindenki, aki verset merészel ez őtágú honban. Az Ószikékben Szilágyi Domokos finom megfigyelése szerint Radnótit előlegezi, de hát ez keveseket érdekel, sokkal többeket az, hogy Petőfi barátja volt, és az izgágával szemben a szelídet képviselte, hiszen nyilvánvaló, hogy a barátság anód és katód között szövődik mindenkor.

Arany János

Rengeteg szót tudott, és folyton használta őket, ezzel azt a látszatot keltette, hogy a szavakat elég használni, helyi értéküket tudni nem muszáj, és a magyar nyelv lényege, hogy sok szava van. Innen az előítélet, hogy minden szó arany, bárki mondja, aki magyar, és fennszóval

a gonoszt, hogy lecsaphassanak rá, és temérdek dunatévés kaland után jobb létre (zajló Dunába vagy apácázárdába) küldhessék. Az író egyébként, mily különös, nem azt a lányt vette el, akibe Petőfi volt szerelmes, mérhetetlen haragot zúditva ezáltal önnön nyakába, joggal: aki nem fogad szót Petőfinek, vegye el Laborfalvi Rózát! Jókainak számtalan párja volt aztán, Nagy Bellától Dávid Gyuláig és Mikszáth Kálmántól Szilasi Lászlóig.

Jókai Mór (1825-1904)

Berend Iván, a kiváló bányaméternök, remek vívó, jóképű férfi, nagylelkű ember, megbízható barát és nemes lélek... – minden Jókai-regényt el lehetne mesélni ezzel a kezdőmondatnál, kicserélve a nevet persze, és az új név mellé más neveket illesztve. Ebből aztán olyan verhetetlen párosok alakulnak ki, mint a Tímár Mihály-Noémi vagy a Baradlay Ödön-Aranka kettős. Ezzel szemben Krisztyán Tódornak a ty betűje is aljas, gonosz és latinovits, így nem remélhető, hogy megboldogtalanodjon, Jókai ibolyaszemei ugyanis (copyright by Ady Endre) csak azért veszik észre

Jókai Mór

Berend Iván, a kiváló bányaméternök, remek vívó, jóképű férfi, nagylelkű ember, megbízható barát és nemes lélek... – minden Jókai-regényt el lehetne mesélni ezzel a kezdőmondatnál, kicserélve a nevet persze, és az új név mellé más neveket illesztve. Ebből aztán olyan verhetetlen párosok ala-

Mikszáth Kálmán (1847-1910)

rajongója volt, de SZERINTEM sokkal jobb szemű, mint az, akit mesterének tartott, a mai tapasztalatok felől legalábbis. Talán a környezet, talán a mesélő folytonos hej-ei tesz, nem tudom, mindenesetre még a makulátlanoknak is megbocsátjuk, hogy makulátlanok, és Mikszáth sem csinál nagy dolgot az ügyből. Legjobb regénye a *Gavallérok*, mert ebben olyan szépen működik a pipára jellemző kedélyes szkepszis. Móricz szerint nem nagy író, de hát Móricz meg akarta változtatni a világot, Mikszáth egy pillanatra sem. Igaza volt: sokan belehaltak már ebbe, sajnos nem csak az igyekvők, a világ mégsem lett jobb semmivel – éppen olyan maradt, amilyen: szenvedélyes és hihetetlen.

Mikszáth Kálmán

Hosszú pipája mindentől megvédte őt, és kitartást szívott belőle, Mauks Ilonához és az élethez egyaránt. Ilonának végül és végleg a társa lett, az életnek pedig megbocsátotta, hogy olyan, amilyen. Szerb Antal szerint a szájával írt: aki olvassa, mintha hallaná, ahogy beszél, selmán és szomorú szívvel. Jókai nagy

Demény Péter klasszikus és modern írókról, költőkről készült rövid, velős írásai Portrévázlatok című Facebook-oldalán olvashatóak.

Kedves Cimborá-olvasók, ugye, ti is tudjátok, hogy nem csupán az öltözetdarabok lehetnek divatosak, hanem a történetek is. A filmtörténet kasszasikernek nevezi azokat a filmeket, amelyek tömegeket csábítanak a jegypénztárhoz. Ha egy könyv sok példányszámban fogy el, akkor bestseller-ré

válí. A siker titkát nehéz megfejteni. Lehet, hogy a történet érdekes, szép, megható, vagy épp ellenkezőleg, megdöbbentő. De az is lehet, nem is szép, nem is érdekes, csupán valami oknál fogva sokan szereznek tudomást, sokan beszélnek róla.

Menekülés a császár börtönéből

A középkort követően, 400–500 évvel ezelőtt ilyen népszerű történetek voltak a széphistóriák. Azért nevezték őket így, mert a históriák történelmi tárgyú történetek voltak, a széphistóriák pedig szerelmi történetek. Utóbbiakban a szerelmesek egymást keresik, sok-sok kaland és nehézség után boldogan egymásra találnak. Európa-szerte terjedtek szóban, kézírásos feljegyzésben és nyomtatásban, elsősorban verses, de prózaformában is; sok esetben hangszerkísérettel, énekelve adták elő. Gyakran nehéz visszanyomozni a szerzőhöz, legtöbbször névtelenségben éltek, írásaik a terjedés során enyhén megváltoztak. A széphistória hirtelen elterjedésének közismert okai voltak. Nem sokkal korábban jelent meg a könyvnyomtatás, és a nyomdászok nagy példányszámban nyomtatták ki ezeket a történeteket. Ezzel is magyarázható, hogy egyik nyelvről hamarosan átültették egy másik nyelvre. Ez a korszak a reneszánsz kora volt; a reneszánsz ember szerette az életet, szeretett örülni, gyönyörködni; a széphistóriák pedig le tudták kötni a figyelmet, szórakoztatni tudtak.

Kedves olvasók, a következő hónapokban arra szólítalak fel titeket, hogy kísérjétek figyelemmel, milyen történetek voltak népszerűek évszázadokkal ezelőtt.

Szendrei (Szendrői) Névtelenként tartjuk számon azt a költőt, aki széphistóriája keletkezésének körülményeit a következőképpen örökítette meg:

*Ezeröttszázban és hatvan fölött hogy írának egyben,
Egy ifjú szörzé veszteg ültében Szöndörő várában...*

Azaz: a verses történet 1561-ben (egy másik változat szerint 1571-ben) született meg, és így foglalható össze, ahogyan alább olvasható.

Egy harcban két magyar vitéz, Szilágyi Mihály és Hagymási László török rabságba esik, Konstantinápoly városában, a császár börtönében szenved egy éven át. A császár hajadon lánya az ablakban könyököl, onnan hallgatja Szilágyi Mihály sóhajtozását. Megtetszik neki

a vitéz, és megfogadja, hogy megszökteti a börtönből, ha Szilágyi Mihály magával viszi Magyarországra és ott feleségül veszi.

*Tégöd rövid nap kimentenélek atyám tömlöcéből,
Valahogy lenne, kimentenélek az tömlök kénjából,
Csakhogy fogadj föl, vitéz, énnéköm te igaz hitödre.*

A császárlány megvesztegeti a börtön őrét, egy éjszaka felhozatja a két rabot, aranyos szabályakat ad kezükbe. A felfegyverzett rabok elpusztítják a lovászokat, drága ruhát öltenek magukra, három paripát kiválasztanak, a többi lónak pedig fejét veszik. Isten segedelmét kérve, lóháton menekülésbe fognak, Nagyszombat felé.

Röviddel ezután a császár szolgálai felfedezik a szökést, s hírül adják a lány álnokságát. A császár felfegyverzi katonáit, s a határőrök segítségére küldi őket. A menekülők egy – feltételezhetően Duna-menti – sziget közelében találják szembe magukat a császár katonáival. A lányt a szigeten elrejtik, az Istenhez fohászkodik életükért.

*Kegyelmes Isten! im el-kijövék vitéz úrfiakkal,
Jaj, hova legyek vadon erdőben nagy keserűséggel?*

A két menekülő megív az üldözőkkel. A győztes küzdelem után továbbindulnak. Ekkor Hagymási László azzal a javaslattal áll elő, hogy vívjanak meg egymással: kié legyen a császár lánya. A küzdelemben Szilágyi Mihály csuklóban megsebzti társát, aki így könyörög életéért, beismerve, hogy otthon egy éve a szerető felesége és két kislány vár rá:

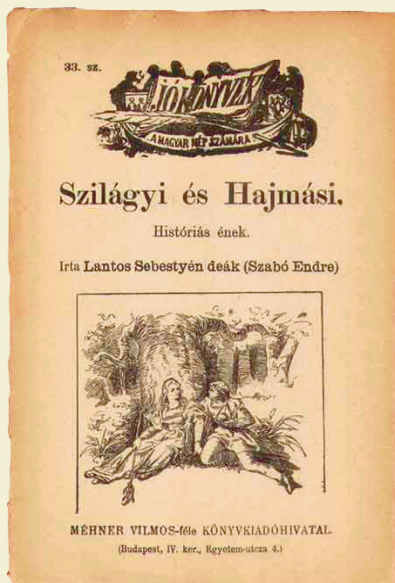
*Szerelmes társom, az nagy Istenért én tégödöt kérlek,
M megbocsáss neköm, mert ez jutalma az bünös embörnek.*

Énnéköm vagyon két szép kislám, jámbor házastársam,

Az nagy Úristen nagy bünöm szörént vere meg engömet,

Légy egézséggel, szerelmes társom, megbocsáss énnéköm!

A széphistória egyik feldolgozása

Szilágyi Mihály 1448-ban török fogságban szenvedett. Birtokának szomszédságában élt egy főispán, akit Hajmási Lászlónak hívtak. Azt is tudjuk, hogy Mátyás király uralkodásának idején egy török főúr Magyarországra menekült, lánya keresztény vallásra tért, és magyar családba ment férjhez.

A történetet Székelyföldön és Moldvában népballadában is feldolgozták, úgy, hogy a Szendrei Névtelen versét nem ismerték; a történet feltételezhetően ugyanabból a forrásból származik, mint amelyet a szendrői költő is felhasználott. Egyik balladaváltozat szerint a vitézek közti párbajra nem kerül sor, mert az egyik vitéz (ezúttal Szilágyi Miklós) eleve lemond a lány kezéről.

– Halljátok meg szómat, két magyar úrfiak,
Atyám tömlécéből szabadult ifiak!

Érettem de soha ne vagdalkozzatok,

Hanem térdre állok – vegyétek fejemet...

Azonnal azt mondja nagy Szilágyi Miklós:

– Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom!

Én neked bocsátom császár szép leányát,

Mert van nekem otthon jegyesem, gyűrsöm;

Hittel elkötözött hites feleségem!

Egy monda szerint a rigómezei csata végén Szilágyi Mihály és Hajmási László mentette meg Hunyadi János életét. A vitézek ezt követően kerültek török fogságba.

A szöktetés történetét különböző változtatásokkal Európa más népei (szlovákok, horvátok, szerbek, franciák, törökök, angolok) is ismerték.

Hazaérve Szilágyi Mihály feleségül veszi a császár leányát. S bár a történet ezt már nem említi, Hagymási László is hazaér családjához, és mindenki boldogan éli tovább az életét.

A kutatás hosszú időn át nyomozott a történet eredete után. A történet háttere hosszú időn keresztül állt össze. A költő a Belgrád melletti Smederevo (Szendrő) várában írta meg a verset. Azt ő maga jegyzi meg, hogy egy korábbi versből kölcsönözte a történetet, amely több valóságos adattal támasztható alá. Mátyás király nagybátyja,

Szendrő vára

Műhelygyakorlat a változatossággal

A Szín-téren: a sepsiszentgyörgyi Művészeti Népiskola vizuális művészet csoportja

A kiállítás a sepsiszentgyörgyi Lásbas Ház pincegalériájában nyílt meg idén június 19-én, tárlatvezetéssel. A 2014–15-ös tanév anyagából válogattuk, közös erővel építettük fel, rendeztük el a kiállítást a két egymásba nyíló, alacsony belterű helyiségben. Az alkotók (a legfiatalabb 12, a legidősebb 49 éves): Szén Máté, Györfi Mária Sundy, Balázs Ildikó, Kotroczó Emese, Székely Helga, Sorin Fetcu, Andrei Mitroi, Ionela Rusu, Ráduly Ágota, Molnár Helén Tímea, Incze Hanna Henrietta.

Aki járt ott, tudja, családias, szűk terekről van szó, kevés kiállítási felülettel. Objektek, fanzinok, festmények, grafikák, kollázsok, szatyrok sorakoznak egymás mellett. Ahogy a lépcsőn lemegyünk, a bejáratnál egy posztamensen a szórólapot vehetjük kezünkbe, amelyen montázsolt kép díszleg. Máté megkettőzve jelenik meg rajta, egyik szélén mint focicsatár, másikon mint focikapus, amint épp hasonmásának rúg kapura! Háttérben a csoport műterme látható.

A bal oldali, boltíves, kék hátterű falon öt, hideg színekkel megfestett állóképet, portré (Ildikó, Andrei, Helga munkái). Ez volt a legelső feladat, ezzel kezdtük az évet, az ismerkedést egymással, a térrel, a helyzettel. Szemben az egyik

utolsó gyakorlat sorozata. Tíz elemes falóra két sorban, ezek számlapját kellett újraértelmezniük a diákoknak. Láthatunk az időre reflektáló körkompozíciót, dekorativitásba hajlót és konceptuális művet is. Még nekem is van egy darabom, amit Bence fiammal hoztunk össze! A falak jól kommunikálnak egymással, mintha a csoport festett tagjai látómezejébe egy-egy megfajtásra váró ketyegőt helyeztünk volna. Itt helyet kapott még három fotó is. Egy téli szeszizió képeiből válogattunk, ekkor a sötétített műteremben „fényrajzolással” kísérleteztünk. A hosszabb ideig exponáló kép elkészülte alatt szabadon rajzoltunk, üzeneteket írtunk gyertyával, különböző fényforrásokkal a levegőbe. Érdekes kipróbálni, izgalmas szellemképeket lehet így létrehozni! A túlsó oldalon egy posztamensre kis fanzinokat állítottunk ki. A *Piknik* című „pászkarágásos” kiadvány oldalain érdekes formájú pászok (sós tallérok) bukkanak fel, egyik lemenő Napot formáz, a másik emberfejet, de van ott bugyelláris meg madár, almacsutka és még pisztoly is! Mindegyik, nem fogas kérdéseket feszegető, kevésbé szájbarágós témájú főmű majszolás közben készült.

A Folytatása következik című kiadvány kifestős könyv,

Balázs Ildikó

Györfi Mária Sundy

Kotroczó Emese

azaz nem egészen. Pontosabban egy gyűjtemény fehér-fekete munkákból, amelyek befejezetlenek, és valamilyen formájú beavatkozásra hívják a nézőt. A munkák rajzolásra, festésre, továbbgondolásra várnak... Emese nagyobb lélegzetvételű, kritikus hangú kollázsolt fanzinja (*A Secret Story of Society*) lonela értékes rajzmappája mellett kapott helyet. Mellettük a falon két, finoman kidolgozott mű látható, Ildikó dobozból kitörő pillangóhadának vegyes technikájú képe és Emese pávát ábrázoló krétarajza. Két vibráló, színekben pompázó kompozíció (lonela, Emese) vezet át a belső térbe, ahol a hagyományos grafikai és festészeti eljárásokkal készült munkák vannak. Szemben állványok sűrűjében a különböző méretű festmények (Andrei, lonela, Emese, Sorin) fogadják a nézőt. Akad közöttük csendélet, tájkép és szabad kompozíció. A vörös háttérű falon a picassós, nagyszerű, egyvonalas csendélet (Máté) mellett a kidolgozott, vegyes technikájú, szürrealista művek (Sundy). Néhány munkát szatyorra is szitáztattunk, ezek zárták a sort a keretezett grafikák és festmények után. Akinek ez sem volt elég, a mappákban is szétnézhetett, amelyeket fektetett posztamensre helyeztünk el.

Végeredményben gazdag évet zártunk, következő találkozásunkkor kielemmezhetjük a kiállítás anyagát, az első közös évünk élményeit, és megnézhetjük, milyen feladatokat viszünk tovább, milyen új témákat dolgozunk ki.

A témák általában, a diákok életkorához, tapasztalataihoz igazítva, érdeklődési körükhöz és képességeikhez viszonyulnak. Emellett az országból érkező, társintézmények által jelzett pályázatokra is dolgozunk. Az általam felvetett témákhoz a diákoknak elsősorban gondolkodniuk kell, hangsúlyt fektetünk a koncepcióra, figyelünk a tartalomra, üzenetre. Technikákat is tanulunk. Az üléseken túl, házi feladatként, tanulmányokat készítenek, amiket találkozásainkkor kielemzünk. Modern és kortárs művészek életútját, munkásságát vizsgálva, időközönként egy-egy diák képes bemutatót tart társainak.

Szeretném, ha a csoporttagok érzékenyen viszonyulnának környezetükhöz, elemezni tudnának egy-egy műalkotást. Alkossanak, üzenjenek, érjenek el szakmai sikereket!

Ha megtetszett valami, lehet szimatolni, iratkozni az intézménynél, mert vannak még helyek hároméves képzésünkre. Szeretettel várjuk az érdeklődőket!

Műhelyattitúd szórólap

Györfi Mária Sundy

A bűvös hetes

A „hétalvó” szavunk a Decius római császár által egy barlangba befalaztatott hét keresztény ifjúra emlékeztet, akik átaludták a szabadulásukig eltelt kétszáz évet (görög ikon: A hét szent alvó)

A hét szentség: keresztelés, bérmlás, házasság, oltári szentség, papi szentség, betegek kenete és bűnbocsánat (Rogier van der Weyden oltárképe, 1448 körül)

A hét szabad művészet (nyelvtan, retorika, dialektika, csillagászat, számtan, mértan, zene) jelképes ábrázolása egy középkori kéziratban (a belső körben a filozófiát jelképező nóialak látható)

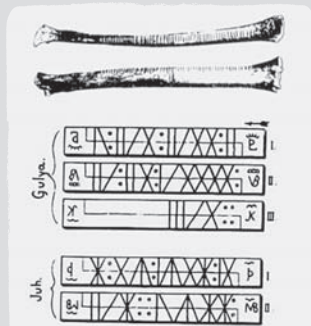
Hieronymus Bosch legkorábbi műveinek egyike az 1480 körül festett A hét főbűn (kevélység, fősévénység, bujaság, irigység, torkosság, harag és jóra való restség)

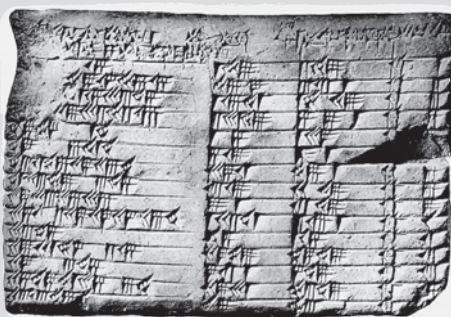
A hét fő erényt – szerénység, igazságosság, hűség, jótékonyág, reménykedés, szilárdság, mértékletesség – jelképező nóialakok Francesco Pesellino festményén (1400 körül)

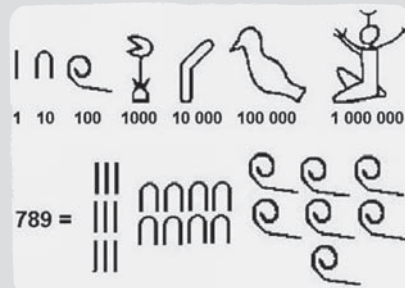
Mágikus számok

Farkas lábszárcsontjára vésett rovásjelek a Kr. e. 8. évezredből és napjaink nyugtáinak szerepét betöltő rovásbotok a 19. századból

Nádpálcákkal agyagtáblára vésett, ékírással babilóniai számjegyek a Kr. e. 2. évezredből

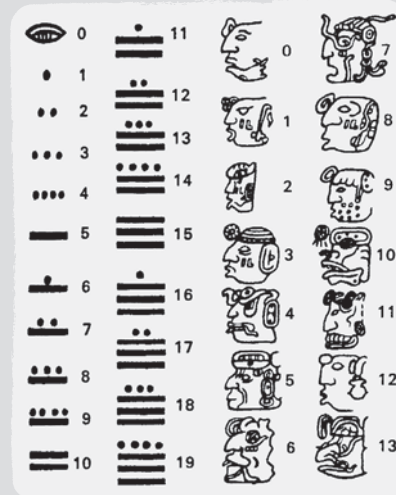
Az óegyiptomi szövegekben hieroglifák (pálca, halom, zsinór, lótuszvirág, nádkéve, madár, térdeplő istennő stilizált képei) jelképezték a számokat

A számolás múltjából

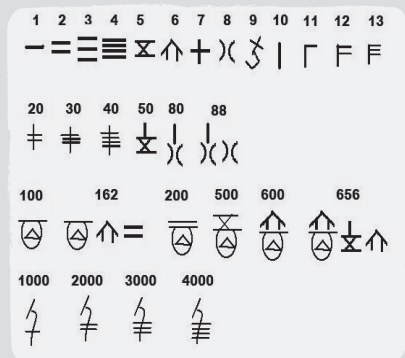
A mennyiségekkel kapcsolatos emlékeink korát több tízezer évre becsülik. Feltételezhetően – valamilyen az őskorban – először az egy, a kettő, illetve a sok fogalma jelenített meg, és az ősember a tíz ujján számlálta meg állatait, elkészített eszközeit stb. Később edényekbe helyezett kavicsokat, magvakat, kagylókat, majd csontokra, pálcákra vésett rovásokat, kötelekre kötött csomókat használtak a mennyiségek észben tartására. A számfeljegyzés legrégebbi ismert emléke egy Csehországban feltárt farkas-lábszárcsont, amelyre 55 rovást vésett

egy feltehetőleg harmincezer éve élt ősünk. Ennek az eljárásnak kései utódai a magyar pásztorok és a középkori adószedők által egyaránt használt – két egymáshoz illeszkedő darabból álló – rovásbotok. (A középkorban a rovás adót, a rovó adószedőt jelentett, a megrovás pedig adószedést, illetve az adósok figyelmeztetését, megintését.)

Az ókorban – a betűkkel egyidőben – megszülettek a számokat jelképező ábrák, a számjegyek, amelyek alakja a különböző korokban és földrészekben eltérő volt. Európában a középkortól a hindu, illetve arab számjegyek egyszerűsített változatait használjuk.

Ósi maja számjegyírás és a naptárokra vésett, ún. fejszámjegyek

A Kr. e. 2. évezredből fennmaradt, teknőcpáncélra karcolt számok a kínai matematika legkorábbi emlékei

Az inka indiánok összecsomózott, színes zsinórokból álló, betűk és számok rögzítésére egyaránt alkalmas eszköze volt a kipu

Közép-amerikai (olmek) kőtábla, 2000 évvel ezelőtt vésett számjegyekkel

A hindu mitológia hármassága: Brahma, a teremtés, Visnu, a megtartás és Siva, a rombolás istene

Az egyiptomi mitológia isten-hármassága: Ízisz, Hórusz és Ozirisz (szoborcsoport a Kr. e. 9. századból)

A skandináv mitológia három főistene, Odin, Thor és Freyr egy 12. századi falkárpiton

Mária megkoronázása Diego Velázquez festményén (**A Szentháromság megkoronázza a Szent Istenanyát**, 1640-es évek)

Három a magyar igazság

A régi időkben a számoknak mágikus jelentőséget tulajdonítottak. Az egyes az egységet, a kettes a megosztottságot (élet-halál, férfi-nő stb.) jelképezte, a hármasság az isteni rend szimbóluma lett.

Az ókori mítoszok többségében (görög, római, kelta, germán stb.) három főisten uralkodott, és a legtöbb keresztény felekezet tanítása szerint a Szentháromság három isteni lény (Atya, Fiú, Szentlélek) egy személyben. Az Ószövetség három pátriárkát említi (Ábrahám, Izsák, Jákob), az Újszövetségben Jézust háromszor kísértette meg a Sátán a pusztában, majd háromszor tagadta meg tanítványa, Péter apostol stb.

Népmeséink hőseinek három próbát kell kiállniuk vagy három kívánságuk teljesülhet. A szólás szerint három napig tart minden csoda, három lépés távolságot tartunk azoktól, akikkel kerüljük a bizalmasságot, a „három a tánc mindhalálig” kifejezéssel buzdítjuk a táncolókat, és a babonások háromszor kopognak fán (alulról felfelé) vagy háromszor csókolják meg a nyakláncon függő keresztet, hogy el ne szalasszák szerencséjüket.

A „három a magyar igazság” szólás eredete nem tisztázott, de feltehetőleg az ókori római „Omne trium perfectum” (szabadon fordítva: Három a tökéletes szám) megállapítást elevenítette fel ebben egy, az 1800-as években élt nemzettársunk.

A görög mítosz szerint három sorsistennő (párka) fonta, majd vágta el az emberek életének fonalát (16. századi flamand falkárpit)

Az újszülött Jézust megajándékozó három napkeleti bölcs El Greco festményén (**A mágusok imádása**, 1568)

A számtant megszemélyesítő nőalak a műveleteket számjegyekkel, illetve megvonlazott számolóasztalon, korongokkal végző tudósok társaságában, egy 16. századi metszeten

Tökéletességet jelképező pentagramma (szabályos ötszög átlóiból alkotott csillag) a horvátországi Split középkori kápolnájában

Buddha tanításainak egyik szimbóluma a nyolc nemes ösvényt jelképező nyolcküllős kerék, a dharmacsakra

Kilencféle fából faragott Luca széke, amelyre állva készítője – a néphit szerint – a karácsonyi éjjeli misén felismerhette a falu boszorkányait

Nekem nyolc!

A máig élő néphagyomány szerint a különböző korokban és vidékeken más-más számokat tartottak szerencsésnek, illetve balszerencsésnek. Kelet-Ázsiában például a balszerencsésnek tekintett négyes még a rendszám-táblákon, telefonszámokban is ritkán tűnik fel, és az épületekben gyakran nincs negyediknek nevezett emelet.

Az ötös az örökkévalóságot és a harmóniát jelképezi, egyes népek szerint az ajtóra függesztett ötágú csillag megvédi a betegségektől, az ártó szellemektől.

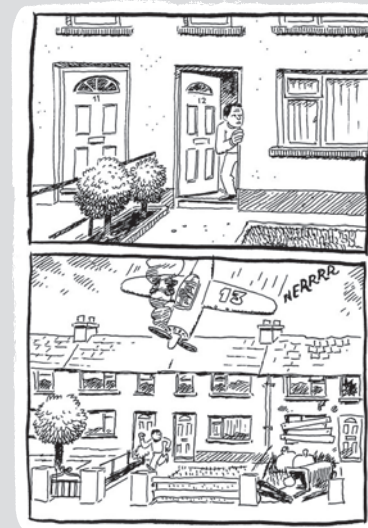
A hatost a buddhisták és az indiánok szent számként tisztelték, a középkori Európában viszont a 666 az Antikrisztust hatalomra segítő Fenevad, a Sátán szimbóluma lett.

A nyolcas az egyensúlyt jelképezi. Az általunk „teljesen mindegy” értelemben használt „Nekem nyolc!” szófordulat valószínűleg a számjegy alakjából ered: a nyolcas megfordítva is nyolcas.

A kilenc számos kultúrában a varázslás száma. Kilenc múzsa ihlette a művészeket a görög mitológiában, kilenc valkűr védelmezte a skandináv mítoszok hőseit, és kilenc bíró ítélkezett a germán törvényhozásban.

A tíz és a tizenkettő a teljesség, a tökéletesség számai.

A balszerencsés számok sorában a bajnok a pusztulás számának tartott tizenhárom. Ma is él az Utolsó vacsorára emlékeztető babona, miszerint nem szerencsés tizenhárom embernek egy asztalhoz ülnie.

Sorsát senki sem kerülheti el (Philip Barrett karikatúrája)

Péntek 13

A baljós „péntek 13” történelmi előzménye: Szép Fülöp francia király 1307. október 13-án, pénteken fogatta el a templomos rend lovaikat

Nyugat-Európa számos városának utcáiban nincs 13-as számú ház, kórházaiban, szállodáiban 13-as szoba

Az emberek jelentős hányada tartja a 13-as számtól, ezért gyakran nincs 13. emelet a szállodákban, irodaházakban (a BMW müncheni székháza)

A „hét ágra süt a Nap” szófordulat az ókori napistenek ábrázolásain látható hétágú fénykoronára emlékeztet (2. századi mozaik Tunéziában)

A hét görög bölcs, a Kr. e. 6-7. században élt – elmés mondásai által híressé vált – hét filozófus középkori ábrázolása

A zsidóság egyik legfontosabb jelképe a hétágú gyertyatartó, a menóra (menóra-ábrázolás Titus római diadalívén)

A hétfejű sárkányt legyőző Napbaöltözött Asszony (Albrecht Dürer metszete, 1498)

Heten, mint a gonoszok

A hetes – a hét napjainak, a zenei hangsor hangjainak, a szivárvány színeinek, az ókori világ csodáinak száma – kiemelt helyet foglal el népmeséink, mondáink világában.

Hétördögtől se féltő mesehőseink hétmérföldes csizmaikban hetedhét országot bejárva győzik le a hétfejű sárkányt, hogy jutalmul elnyerjék a legszebb királykisasszony kezét, és hetedhét országra szóló lakodalmat csaphassanak.

A bibliai József történetében hét szűk (ínséges) esztendő követi a hét bő esztendőt, a Jelenések könyvében hét angyal jelenlétében törlik fel a hét pecsétet. A római jog szerint a végrendeleteket hét tanú látta

el pecsétjével (hétpecsétes titok), a középkori írárok hét szentséget, hét szabad művészetet, hét fő erényt és hét fő bűnt említenek.

A hetes szám szófordulatainkban is gyakori. Hétalvó az álomszuszék, hétrét görnyed a megalázkodó, hét élete van a mindig szerencsésen megmenekülőnek, hétpróbás gazember a megátalkodottan gonosz, hétszilvafás az elszegényedett nemes és a hetedik mennyországban érzi magát, aki nagyon boldog.

A „heten, mint a gonoszok” szólás feltehetőleg egy ősi akkád eposzból ered, amelyben a háború istenének seregét hét gonosz démon alkotja: a Sárkány, a Párduc, az Oroszlán, a Kígyó, a Déli Szél, a Vad Orkán és a Déli Vihar.

A hét fő bűn közt számon tartott lustaság (id. Pieter Brueghel metszete, 1558)

A torkosság mint a hét fő bűn egyike (id. Pieter Brueghel metszete, 1558)

A bibliai történet szerint hét pap hét harsonát fújt, miközben a zsidók Józsué vezetésével Jerikó körül meneteltek, és a hetedik napon a város falai leomlottak

Egy hátborzongató történet híres mellékszereplője

Ha a Kolostor utca felől, a Weiss Mihályon keresztül közelítjük meg a Kapu utcát, Brassó első, már a közép-korban is ekként működő üzletsorának helyszínét, a sarkon impozáns, de kopottas, rózsaszínűre mázolt épület fogad: a valamikori Német Bank, az Apollonia Hirscher-épület. Homlokzatáról maga a névadója néz alá a nyüzsgő tömegre, már amennyire kifakult szemei látni tudnak. Higgadt tekintete mintha azt mondaná: „Lóssatok cshakh, fussatok cshakh, de időről-időre álljatokh megh, és legyhetekh egyhmás thámasztékhai.” Egy kicsit furán fejezi ki magát magyarul ez az asszony, a 16. században élt Apollonia Hirscher, hiszen szász volt.

Lássuk, mit tett, amivel kiérdemelte, hogy a városban az első – és hosszú ideig az egyetlen – nő legyen, akiről előbb utcát, majd épületet neveztek el, napjainkban pedig már díj is viseli a nevét?

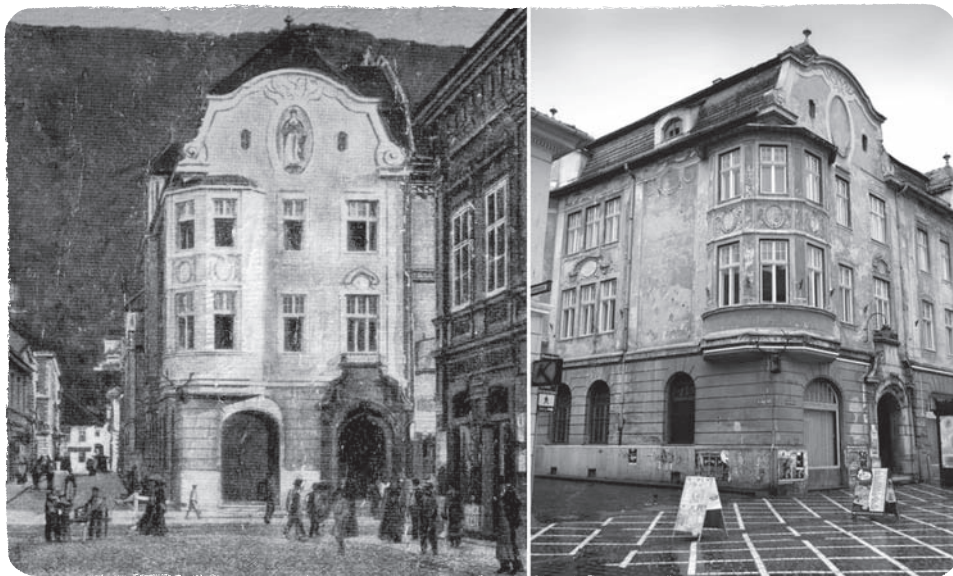
Minden brassói kisiskolás tudja, hogy Apollonia asszonynak volt egy lánya, aki a legenda szerint megbetegedett és meghalt, de a temetés után egy sírrabló kinyitotta a koporsót, és mivel a halott értékes gyűrűje nem jött le az ujjáról, azt le akarta vágni. Amikor

azonban a kést a lány ujjához illesztette, az felébredt. A rabló, persze, elszaladt, de a legenda úgy tudja, a temetői tapasztalat után megjavult, istenfélő és törvénytisztelő ember vált belőle. A halottaiból visszatért lány pedig mit tett? Szépen hazament, az anyja pedig örömeiben egy vásárcsarnokot építtetett a városnak, amely ma is áll a Tanács tér sarkán.

Eddig az eléggé hátborzongató legenda. Elég az hozzá, hogy Apollonia Hirschernek valóban volt egy lánya, Barbara. Hogy ő tényleg volt-e tetszhalott, azt nem jegyezték fel a krónikák. Kevésbé valószínű. A történet inkább annak a ma is élő szokásnak a magyarázatát hordozza, miszerint a brassói szász evangélikusok a

temetés napján nem földelik el a koporsót, hanem úgy hagyják, a nyitott sírgödörben. Ezt az esetleges csodálatos feléledések reményében tették, illetve a halál bizonyosságának hiányában, amelyet ma viszont már megállapíthat az orvostudomány. A szokás így mára nem egyéb hagyománynál, felekezeti előírás.

A legendából az is igaz, hogy a Hirscher család tehető volt, hiszen Barbara apja, Lukas Hirscher, a város polgármestere és híres kereskedő volt. Halála után felesége, Apollonia vette át az üzletet, aki keménykező és okos kereskedőnek bizonyult. Ez annál is feltűnőbb volt, mivel a korban a nők még többnyire analfabéták

Apollonia Hirscher háza régen (balra) és ma (jobbra)

voltak, a férfiakkal semmiben sem egyenlő polgárok. Brassóban például az első vegyes iskola, ahová minden valószínűség szerint Barbara Hirscher is járhatott, 1545-ben nyílt meg. Hogy Apollonia honnan tudott mégis írni, olvasni, számolni, azt nem lehet kideríteni. De hogy birtokában volt ezeknek a készségeknek, az biztos, hiszen különben lehetetlen lett volna egy Törökországtól Ausztriáig terjedő üzleti hálózatot igazgatnia. A kereskedőasszony mégis inkább jótettei miatt maradt meg közösségének emlékezetében. A szóban forgó, a Tanács tér és a mai Apollonia Hirscher, akkori Halpiac utca sarkán álló vásárcsarnokot, ha nem is a lánya feléledése fölött érzett hálából, de férje, Lukas

Apollonia Hirscher arcképe, korabeli ábrázoláson

Hirscher emlékére építtette és adományozta a városnak. Ezen kívül azt is feljegyezték róla, hogy alapítványt hozott létre, amelynek éves jövedelméből a szegényeknek osztottak bort bizonyos alkalmakkor.

Elérkeztünk a Hirscher-legenda másik sarkalatos pontjához, a rabló megjavulásához. Apollonia asszony sokat tett a közért, példaértékű életet élt, a nők egyenjogúsága tekintetében pedig korát jóval meghaladta. Mivel hálálhatta volna meg a közösség ezt mással, mint egy, évszázadokon át ható történettel, amely az embereknek arról a képességéről szól, hogy jó irányba változhatnak?

Nekem ezt mesélte Apollonia Hirscher portréja az épület homlokzatáról. Ez lehet egyik értelme a Brassó utcáin a gyermekek által borzongva mesélt legendának is.

ÉRDEKES!

Két hónapig képtelenek voltak
abbahagyni a táncot

Táncórület tört ki 1518-ban: hiába akarták, egyszerűen nem tudták abbahagyni a táncot. Az okokat azóta is kutatják.

Egy nő 1518-ban kilépett a házából és elkezdett táncolni, majd számos követője akadt. A hatóságok és az orvosok nem tudták mire vélni a dolgot, így inkább békén hagyták őket. Még zenészeket is fogadtak számukra, hogy mozgásban tartsák őket. Egy idő után a gyengébbek elájultak, sőt, akadt, aki bele is halt a folytonos táncba, ami július közepén kezdődött és szeptember elejéig tartott. A feljegyzések szerint már 1374-ben a mai Belgiumban és Észak-Franciaország több városában is tört ki hasonló, de az 1518-as a legjobban dokumentált.

Több elmélet is van, hogy mi okozhatta a tömeges táncot. Az egyik ezek közül, hogy penészgombát ettek, amely a rozson nő és pszichotikus hatása van. Ez azonban kevésbé valószínű, mert a hallucináció mellett görcs léphet fel, ami nehezíti a koordinált mozgást.

Egy másik elmélet szerint a csoport tagjai valamilyen pogány kultuszt gyakoroltak. Ennek az mond ellent, hogy a leírások szerint a táncolók többsége nem is akart tán-

colni. Segítségért könyörögtek, amikor képesek voltak rá. Ráadásul a hatóságok sem eretnekként bántak velük.

A legvalószínűbb magyarázat, hogy valamilyen tömeghisztéria tört ki a résztvevők között. 1518-ban Strasbourgban a szegények éheztek, betegségek terjedtek köztük. A résztvevők valószínűleg transzban lehettek, különben nem tudtak volna ilyen hosszú ideig táncolni. A korszak spirituális jellemzői is segíthették egy ilyen transz létrejöttét. A városban népszerű volt Szent Vitus, aki többek között a táncosok védőszentje is volt. A legenda szerint képes volt megfertőzni követői agyát és megszállott táncra készíteni őket – ez a háttér is fokozhatta a tömeghisztériát. (Forrás: Eduline/Index)

Ki kinek is töri le a szárnyát?

Letört szárnyainkért hajlamosak vagyunk másokat vádolni. Erre a bűnbak-szerepre szüleink, testvéreink, barátaink, tanáraink a legalkalmasabbak. Ha ők nem lettek volna, sóhajtjuk, akkor ezzé vagy azzá válhattam volna, válhatnék. De (!) mindig ezt mondta vagy azt mondta, mindig ezt tette vagy azt tette, mindig így meg úgy.

Valóban jelen vannak ezek az emberek az életünkben, és igenis hatnak ránk. Szeretnek és bátorítanak, vagy éppen – bár a szándék mindig a javunk akarása – bántanak és lebeszélnek. Látszólag tehetetlenek vagyunk mások viselkedésével szemben. És gyakran nagyon fáj ez a viselkedés. De mindannyiszor, amikor éppen letörik szárnyainkat, megcsonkítva kreativitásunkat, szabadságunkat, életörömünket, eredendő életerőnket, valami bennünk mélyen megmozdul. Lelkünk reagál a helyzetre, és jelez nekünk. Érezzük ezt a megmozdulást, és valamerre elmozdulunk mi magunk is, életünk iránya is. Elmozdulhatunk az önsajnálattól, a feladás felé: ha már úgyis azt akarjátok, hogy nekem legyen rossz, akkor tessék, legyen rossz, s legyetek ti boldogok. Ha nektek ez örömet okoz, akkor én szenvedek. Ha már áldozatnak kell lennem, legyek én a tökéletes áldozat. Ismerős ez a lelki magatartás? El lehet tölteni egy egész életet, nem csak egy tanévet vagy az iskolai éveket úgy, hogy az ember ki nem fogy a vádaskodásból.

De megmutatkozik egy más irány is. Ebben lázadás van, a saját válaszok, megoldások, utak keresése. Ez cselekvést igényel. Ez a cselekvés lehet, kezdetben csak annyiban tud megnyilvánulni, hogy mindennap meglocsolok egy bennem élő álmot-, vágymagot. Ez a cselekvés, legyen látszólag bármilyen jelentéktelen, a csakazértis-t erősíti. Az önsajnálattól kilépek és cselekszem. Búcsút mondok áldozat-szerepemnek, és kipróbálom a legkisebbik királyfiét, aki elindul, s az úton aztán mindenféle történik vele, legtöbbször jó nagy baklövéseket is elkövet. A cselekvésben erő van. Ha cselekszem, akkor annak követ-

kezménye lesz, és látom, hogy bizony előfordul, a cselekedeteimmel megbántok másokat, szárnyakat török le, pedig ez egyáltalán nem állt szándékomban. Mégis, ezekért a szárnyletöréseimért már nekem, magamnak kell viselnem a következményeket.

Kónya Eszter illusztrációja

Édesanyám azt szokta mondani: csak az nem tör össze semmit, aki nem mosogat. Ezzel a mondásával kívánok nektek gazdag új tanévet! Talán sikerül eggyel több szemszögből ránézni osztálytársaitokra, tanáraitokra.

A változás erejével

Ha valami új történik veled, egy pillanatilapig elhitted magaddal, hogy máttól megváltoztak a dolgok. Egy újabb iskolakezdés mindig jó alkalom arra, hogy megfigyeljük egymást, és észrevegyük, kinek lett levágva a haja, ki kapott új cipőt, kinek ugyanaz a tolltartója még mindig. Ilyenkor jól szemügyre vesszük minden élő és élettelen újat, és rácsodálkozunk, hogy mindenki megváltozott egy nyár alatt. Pedig gyakran nem is változik semmi, csak egyre többet és többet kezdünk látni, egyre több új dolgot figyelünk meg magunk körül.

A napokban én is azt éreztem, hogy a sok új dolog megváltoztat, ám nem történik semmi hirtelen változás,

egész életében zenével harcolt az egyenjogúságért, és akit ma az erős, vakmerő, géniusz jelzővel illetnek. A harmincas években egy afro (barnabőrű) énekesnőnek nem volt nagy esélye karriert építeni, ám Nina kitartóan küzdött az általa megálmodott világért. Hitt a változás erejében, így nem csak a zene világában, hanem az egyenjogúságért megvívott harcában is maradandót alkotott.

Hallgassátok meg egyik régi nótáját az új dolgok reményében, megtalálhatjátok a You Tube-on vagy a facebookon is. A dal címe: *Feeling Good* (Érezd jól magad), és az új napról, új életről szól, arról, hogy körülöttünk a dolgok érzik: jól vagyok.

NINA Simone

mindössze egyre könnyebben megértem azt, ami eddig történt velem.

Mielőtt belebonyolódnék önismereti kérdésekbe, felvezetném a nemrég kezdődött új tanévben először jelentkező rovatom főszereplőit. Azért választottam **Nina Simone**-t, mert csak most kezdtem megérteni, mennyire fontos régi zenét hallgatni nagy változások idején. Megnyugtat, ahogyan Nina Simone hangja, miközben a szövegek érzésvilága mindig átjár tetőtől-talpig.

Észak-Karolinában született az 1930-as évek elején, egy lelkész hatodik gyermekeként, az afro-amerikai kislány, Eunice Kathleen Waymon, akit ma leginkább Nina Simone-ként ismer a világ. Csodagyerekeknek tartják, aki

A Nina Simone nevet azért használta, hogy édesanyját megkímélje induló karrierje elején a nemkívánatos nyilvánosságtól. A Nina spanyolul leányt jelent, a Simone pedig egy francia színésznő, Simone Signoret nevéből jön, a szó különleges hangzása miatt. Rengeteg lemeze jelent meg, és világszerte népszerűsége tett szert általuk. Nina Simone merész volt, és hitt abban, amit csinált.

Az új dolgokhoz gyakran sok erőre van szükség. Kívánom nektek, hogy lendületes tanévetek legyen, tanuljatok sokat, és hallgassatok sok zenét. Természetesen elárulom, az én kedvenc Nina Simone-dalomban is a *Feeling Good*, viszont nagyon szeretem a *Lilac Wine* címűt is.

Kellemes napokat, kedves zenehallgató barátaim!

A Kis-Cohárd és a világmutató kilátó

A címet olvasva, remélem, nagyon sokan rájöttek, hogy idei első túránkra egy olyan helyre invitálunk, amelyet többen láttatok már, de talán időhiány vagy a bátorság megcsappanása miatt nem mertetek megmászni.

Arról a szikláról van szó, amely a Gyilkos-tó fölé magasodik. Miután megcsodáltátok a tavat és bebarangoltátok a Békási-szorost (vagy esetleg már előtte), jöhet egy nagyszerű látvánnyal kecsegtető kapaszkodó. A Kis Cohárdra a felmenés, az onnan történő leereszkedés, illetve az ott tartózkodás együtt sem rúg két óránál többre (persze, függ a pihenési, fotózási időtől is ☺), így bátran bevállalhatják azok, akik minimális túrázási ismeretekkel, de elég jó kondícióval rendelkeznek.

A tavat elhagyva (Gyergyó felől közelítve, természetesen), az útról balra kell feltérni, a Bucur villa felé. Innen aztán egy jól követhető turistaút indul, ezen kell haladni. Az elején picit nehezebb, a középső rész sziklásabb, a vége pedig egy jó kapaszkodó után könnyed séta. Fáradtságunkért a jutalom egy nagyon pazar látvány. Az 1345 méteres csúcstról be lehet látni a szorost, a tavat, illetve a közeli és távolabbi hegyeket egyaránt.

Lefelé ugyanazon az úton kell aláereszkedni, közben figyelve az ösvényre, lehet csodálni a növényeket, lepkéket, madarakat is.

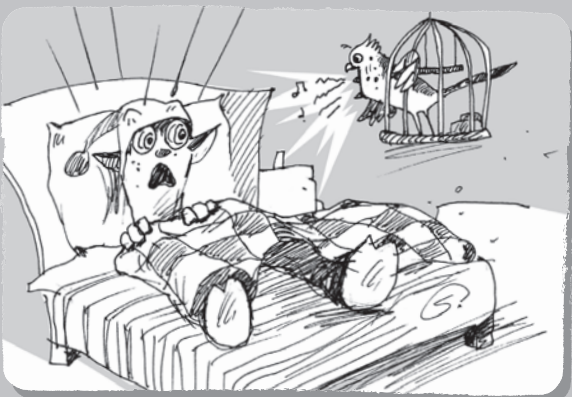
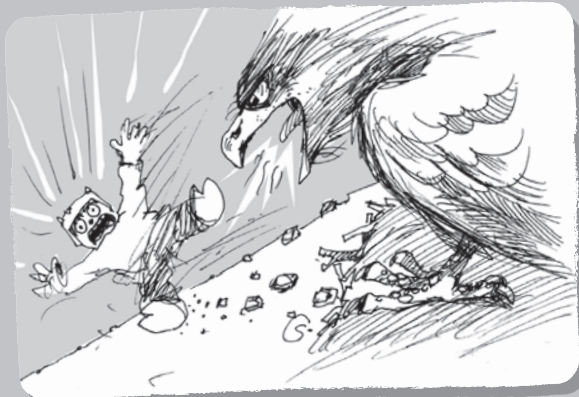
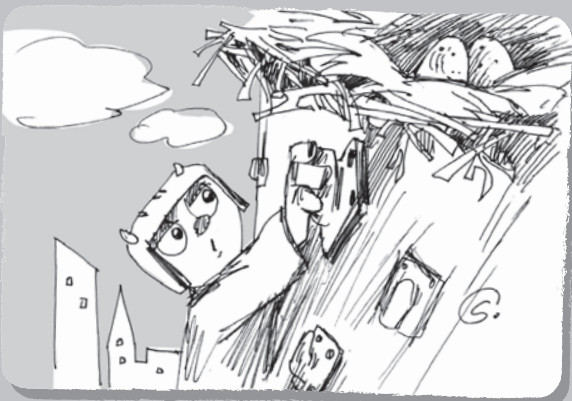
Elő hát a bakancsokat! Jó túrázást!

A szerző fotói

Rémálom a műmagasban

Csillag István rajzai

Cimbi naplója

Szijasztok!

Megint írok nektek. Má megint. Le se tetem a tollat, meg se száratt a tinta, s már megint írok. S még asztot mongyák hogy hoszú az á-ió-ció-vakácijó! Hoszú a nad-rág amit anyuci turkált nekem. Az hoszú. Szorít a gomb a nyakamnál. Valami kosarasé lehetett, de anyuci megvete met olcsó volt s kettőt adtak egy áráért. A másik darab egy szoknya vót. Asztot apuci próbálta fel, met készül Skocijába. Azét akar oda menni, met már megunta a me-leget. Grölandra nincs vonat s nem szeret gyalogolni.

Az osztájt megint megbolygaták. Mindig velünk kísér-leteznek. Hát mik vagyunk mi, kémcsövek? – szegesztük a kérdést a zigazgatónak, és őt a falnak. Néccer annyi régisé-günk van az iskolába mind neki s még ő ált a fal fele. Igaz, nyomtuk kicsit. Szoval jöt egy uj osztájtárs. Asztot monták azét jött met magas az ikuja, s intelligens, silyenek. Hát hamar kiderült, hogy inkább csak böcs. Nagyképü. Maga-san horgya az orrát. Pökhendí. Feszedezik örökétig mint tanyasi macska a blokkablakba. Persze hamar ráncba kap-tuk, megtanulta, hogy nálunk első a fegyelem, s második a román válogatot. Legalábis apuci esztet szeretné, hogy a magyarok nyerjenek. Amikor kikapnak, mindig mérges. Multkor is mikor a magyarok gólt kaptak, úgy szétverte a távirányítot, mind albán paraszt a tangoharmónikát.

Sakkor röviden a vakácijónak nevezet szabadnapokról. Voltam 5 táborba, amiből 4 ingyen volt, kettő fizetéses. A szervezők fizettek hogy mennyünk, met nyert a pályázat, s nem volt gyermek. Há még szép hogy nem volt jelent-kező, mikor a világ végire szervezték a tábort, se wifi, se tévé, se internet, nem lehetet pizát rendelni, sátorba kellet alunni, hideg patakvizbe mosakodni, fát szedni, silyenek. Aszonták hogy tulélő tábor. Hát mi tetünk róla, hogy a szervezők alig éljék tul s több ilyent ne szervezenek. Na de a pénznek nincs szaga, ahogy anyuci szokta monda-ni, mikor apuci nem tuggya kiszimatolni, hogy hova dug-ta, s mi szépen eltetük a pénzt. A másik táborba egye-bet se montak, csak vigyáz, kullancs, vigyáz, kullancs! Mi vigyázba áltunk, de senki se mutatta meg, hogy kell kullantani. Pislogtunk hát mind tini lejárny az első randin. A harmadik tábort a Zoszi szervezte, de amikor elkülte a programot, mindenki lebetegedet. 6-kor ébresztő, 7-ig regeli torna...így kezdődött. Hát ez elég is vót. A katonaság már nem kötelező, sa rabszolgaság is véget ért. Csak a Zoszi maratt a kökorszakban. Igazi ősember. Főleg a haja. Két pár gója fészkelhetne bene. Sa fogai. Mind egy kardfogu tigrisnek. De azok már legaláb kipusztultak. De a Zoszi még mindig aktiv. Sahogy apuci szokta mondani, nincs nagyob veszéj mind amikor a hűjeség szorgalommal párosul. Met tanulyátok meg, sose mind1, hogy egy okos hűjeskedik, vagy egy hűje okoskodik.

Enyit a nyárról.

Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Ki van az átlókban?

A rejtvénybe csak vízszintesen kell a meghatározásoknak megfelelő szavakat beírni. Ha helyesen dolgoztatok, a két átlóban felülről lefele egy-egy magyar író neve lesz a végső megfejtés!

Meghatározások: 1. Megszúr. 2. Kétkerekű, újra dívatos jármű. 3. Szekrény tetejére tesz. 4. Fekete, szilárd fűtőanyagot tartalmaz. 5. Cinezés. 6. Teker.

1					
2					
3					
4					
5					
6					

Meghatározások: 1. Magyarországi hegység 2. Női név, névnapja január 28. 3. Kislányok játékaival játszó. 4. Szobából udvarra szólító. 5. Az utcára dobó. 6. Bokros hely az erdőben, a medve szokott itt eszegetni.

1					
2					
3					
4					
5					
6					

Ki van a hosszú sorban?

Írjatok a függőleges oszlopokba a meghatározásoknak megfelelő szavakat, ha jól dolgoztatok, a hosszú sorban egy magyar feltaláló neve a végső megfejtés!

				5				
		3		S		7		
1		S						9
	2		4		6		8	
		S					S	
				S		S		

Meghatározások: 1. Gléda. 2. A taxis viszi. 3. Ruhanyagot méretre vág. 4. Pusztítás. 5. Szegelet vagy cipő része. 6. Okos. 7. Hint. 8. Faágakat levág. 9. Kelmét készíti.

Csillag István rajza

Híres játék

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11				12				13	
14									
15				16				17	
18		19		20			21		

Vízszintes: **1.** Élet. **4.** Szántó eszköz. **7.** Kicsi. **11.** Drágakő-féle. **12.** Tünde szolgálója a Csongor és Tündében. **13.** Kés része. **14.** A világ talán legnépszerűbb logikai játékszere, magyar találmány. **15.** Hamis indok. **16.** Kényelmes járás. **17.** Az alsó közepe! **18.** Puskát elsüt. **19.** A föld felé. **20.** Ésszel felfog. **21.** ... Taylor, amerikai filmcsillag.

Függőleges: **1.** Ide-oda himbál. **2.** Készülő ház. **3.** Messze. **4.** Kisgyerek nyakába kötik. **5.** Éppen csak, alig, kis mértékben. **6.** Tárgyat kölcsönöz. **7.** Azon a másik helyen. **8.** Marha gyomrának recés része, leves, pörkölt készül belőle. **9.** Blúz, népiesen. **10.** Itáliai.

BERLIN

	Asztrácium vegyfele	Tő összes halainak kifogása	Túl sokat pirossodik az alma a fán	Fénymásolási eljárás	Balaton parti üdülő	Mutatkozó	Az átmérő jele	Elszen	Régi hossz mérték	Teszt	Építőjáték	Határozott névelő	TK	Ugrik a székér a köves úton		
1.p															2	
Endégyi grófi család							Roszc bor A közélebbi					A harmadik hatvány Papir-hajtogatás				
Zeusz felesége	3.					Üldözöttet utolérő Ellenérték							Kör szeleli Orosz férfinév			
Kezet fogó								Becézett Borbála Olasz autójel								
Hosszú életet biztosító szer							Italjában					Helyeslés				
Ollós állat				Tarka								Baj				
GS			Svéd autójel Lenti helyen									Arca fele!		Kérdőhang Kihalt futómadár		
Illetve											1000 római számmal Káló		DN Paraszvetér volt (gyómy)			
Becézett Armálla																
Lopakodik												Utcára hajít	Mokos lakása Téli sport			
Norvég autójel		A föld felé Iohvaj madár												Hint		
Maros megyei autójel A bőr vegyjete			Kér vegyjete Amely személy		Jánunk rajta	Szalad	Háztömb	Orvosnál mondjuk	Mocsári növény	Parancsoló	Szintén Francis Sára			Gramm Vízben tisztított		
			Városi jellegű Japán máika									Amely tárgy Angol Miklós				
Kenyérgabona								Vezetékben kering 52 római számmal						Indok Kiloliter		
Ütemesen kattog																
Férfinév					Földünk kísérője A föld felé					Keleti kax Fél perc!						
Egyesült Királyság			Fomával kapcsolatos A sugár jele						Anyagszállító segédesszköz Ezer!							
4.														Tupoljev repülőgép jele		

KÓNYA ÉVA

Vincent van Gogh őszi tájai

Őszi táj négy fával (1885)

Két nyárfa a dombon (1889)

A vörös szőlőhegy (1888)

Mező szántóvetővel és malommal (1889)

Tájkép házzal és szántóvetővel (1889)

Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2015-2016-os tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

-
- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
  - érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon •
  - írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet.net